

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 10 december 1998 *

I de förenade målen C-173/96 och C-247/96,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget, från Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Spanien) (C-173/96) och Arbeitsgericht Lörrach (Tyskland) (C-247/96), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i de vid de nationella domstolarna anhängiga målen mellan

Francisca Sánchez Hidalgo m. fl.

och

Asociación de Servicios Aser,

Sociedad Cooperativa Minerva (C-173/96),

samt mellan

Horst Ziemann

och

Ziemann Sicherheit GmbH,

Horst Bohn Sicherheitsdienst (C-247/96),

* Rättegångsspråk: spanska och tyska

angående tolkningen av rådets direktiv 77/187/EEG av den 14 februari 1977 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av verksamheter (EGT L 61, s. 26; svensk specialutgåva, område 5, volym 2, s. 91),

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-P. Puissochet (referent) samt domarna P. Jann, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann och D. A. O. Edward,

generaladvokat: G. Cosmas,

justitiesekreterare: biträdande justitiesekreteraren H. von Holstein,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- Asociación de Servicios Aser, genom advokaten Aquilino Conde Barbero, Madrid,
- Ziemann Sicherheit GmbH, genom advokaten Detlef Heyder, Freiburg im Breisgau,
- Tysklands regering, genom Ernst Röder, Ministerialrat, förbundsekonoministeriet, och Sabine Maass, Regierungsrätin zur Anstellung, samma ministerium, båda i egenskap av ombud (C-247/96),
- Frankrikes regering, genom Jean-François Dobelle, directeur adjoint, utrikesministeriets rättsavdelning, och Anne de Bourgoing, chargé de mission, samma avdelning, båda i egenskap av ombud (C-173/96),

- Förenade kungarikets regering, genom John E. Collins, Treasury Solicitor's Department, i egenskap av ombud, och Clive Lewis, barrister (C-173/96),
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom Maria Patakia och Isabel Martínez del Peral, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud (C-173/96), och Maria Patakia och juridiske rådgivaren Peter Hillenkamp, i egenskap av ombud, biträdda av advokaterna Gerrit Schohe och Mark Hoenike, Bryssel (C-247/96),

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 11 juni 1998 av: Horst Ziemann, företräd av Rudolf Buschmann, Deutscher Gewerkschaftsbunds förbunds rättstjänst, i egenskap av ombud, Spaniens regering, företräd av Rosario Silva de Lapuerta, abogado del Estado, i egenskap av ombud, Frankrikes regering, företräd av Jean-François Dobelle och Anne de Bourgoing, och kommissionen, företräd av Peter Hillenkamp och Manuel Desantes, nationell tjänsteman med förordnande vid rättstjänsten, i egenskap av ombud,

och efter att den 24 september 1998 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha och Arbeitsgericht Lörrach har genom beslut av den 25 april 1996 (C-173/96) och av den 28 november 1996 (C-247/96), som inkom till domstolens kansli den 20 maj 1996 respektive den 19 juli 1996, i enlighet med artikel 177 i EG-fördraget ställt frågor om tolkningen

av rådets direktiv 77/187/EEG av den 14 februari 1977 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av verksamheter (EGT L 61, s. 26; svensk specialutgåva, område 5, volym 2, s. 91).

- 2 Frågorna har uppkommit i tvister mellan i det ena fallet Francisca Sánchez Hidalgo m. fl. å ena sidan och Asociación de Servicios Aser (nedan kallad Aser) och Sociedad Cooperativa Minerva (nedan kallat Minerva) å andra sidan och i det andra fallet Horst Ziemann å ena sidan och Ziemann Sicherheit GmbH (nedan kallat Ziemann GmbH) och Horst Bohn Sicherheitsdienst (nedan kallad Horst Bohn) å andra sidan.
- 3 Efter domen av den 11 mars 1997 i mål C-13/95, Süzen (REG 1997, s. I-1259) beslutade domstolens ordförande den 18 mars 1997 att vilandeförklara dessa mål och att anmoda de nationella domstolarna att uppge huruvida de vidhöll sina frågor mot bakgrund av denna dom och domen av den 14 april 1994 i mål C-392/92, Schmidt (REG 1994, s. I-1311; svensk specialutgåva, volym 15). I skrivelser av den 20 maj 1997 (C-173/96) respektive av den 5 juni 1997 (C-247/96) meddelade de nationella domstolarna att de vidhöll sina frågor. Den 2 juni 1997 (C-173/96) respektive den 18 juni 1997 (C-247/96) beslutade domstolens ordförande att återuppta förfarandet i dessa mål.
- 4 Den 27 mars 1998 beslutade ordföranden på femte avdelningen att förena de två målen vad gäller det muntliga förfarandet och domen.

Mål C-173/96

- 5 Guadalajaras kommun hade överlätit sin hemtjänst för behövande personer till Minerva, som under flera år hade anställt Francisca Sánchez Hidalgo och fyra andra personer, såsom assistenter, för denna verksamhet.

- 6 När avtalet löpte ut överlät Guadalajaras kommun från och med den 1 september 1994 tjänsten i fråga till Aser. Aser anställde Francisca Sánchez Hidalgo och hennes fyra kolleger på deltid, men utan att tillgodoräkna dem anställningstiden hos deras förra arbetsgivare.

- 7 De fem anställda ansåg att den omständigheten att deras anställningstid inte beaktades stred mot artikel 44 i Estatuto de los Trabajadores, i vilken bestämmelserna i direktiv 77/187 genomförs i spansk rätt. De väckte därför talan vid Juzgado de lo Social de Guadalajara för att få fastställt att Aser hade övertagit Minervas rättigheter och skyldigheter.

- 8 Denna domstol bedömde att villkoren för en företagsöverlåtelse enligt nationell rätt inte var uppfyllda och ogillade därför deras talan i dom av den 6 juli 1995.

- 9 Francisca Sánchez Hidalgo och hennes fyra kolleger överklagade denna dom till Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha.

- 10 I sin begäran om förhandsavgörande har denna domstol uppgivit att enligt Tribunal Supremos rättspraxis är det skydd som anställda tillerkänns i artikel 44 i Estatuto de los Trabajadores endast tillämpligt vid överlåtelse av materiella tillgångar när ett företag efterträder ett annat eller om det föreskrivs i kollektivavtalet för sektorn eller i kontraktshandlingarna för överlåtelsen. I förevarande mål är inget av dessa fall aktuellt. Den nationella domstolen har emellertid uppgivit att den nationella bestämmelsen i fråga skall tolkas i enlighet med direktiv 77/187, som den syftar till att genomföra. Den anser att EG-domstolen förefaller medge att direktivet är tillämpligt redan vid övertagandet av en verksamhet, oberoende av om materiella tillgångar överläts (se särskilt dom av den 19 maj 1992 i mål C-29/91, Redmond Stichting, REG 1992, s. I-3189, svensk specialutgåva, volym 12, och domen i det ovannämnda målet Schmidt).

- 11 Då Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha under dessa omständigheter ansåg att utgången av tvisten var beroende av en tolkning av direktiv 77/187, beslutade den att vilandeförklara målet för att ställa EG-domstolen följande fråga:

”Skall det fall, att ett företag upphör med att, åt en kommun som har tilldelat det ett kontrakt för detta ändamål, tillhandahålla hemtjänst åt vissa behövande personer, varefter ett nytt kontrakt avseende denna tjänst tilldelas ett annat företag, utan att det har skett någon överlåtelse av materiella tillgångar och utan att det vare sig i kollektivavtalet eller i kontraktshandlingarna finns någon bestämmelse enligt vilken det nya företaget är skyldigt att träda in i anställningsförhållandet mellan arbetstagarna och det företag som tidigare hade tilldelats kontraktet, anses falla inom tillämpningsområdet för artikel 1.1 i direktiv 77/187 av den 14 februari 1977?”

Mål C-247/96

- 12 Horst Ziemann arbetade mellan åren 1979 och 1995 utan avbrott som vakt vid ett av Bundeswehrs (förbundsförsvarsmakten) sjukvårdsförråd i Efringen-Kirchen. Under denna tid var han i tur och ordning anställd av de fem olika bolag som efter varandra erhöll kontraktet på bevakning av detta förråd och senast, mellan åren 1990 och 1995, av Ziemann GmbH.
- 13 Den 30 september 1995 sade Bundeswehr upp bevakningsavtalet med Ziemann GmbH och tilldelade efter en ny anbudsinfordran Horst Bohn kontraktet i fråga. Horst Bohn övertog den bevakningspersonal som Ziemann GmbH hade stationerat vid förrådet, med undantag för tre personer, däribland Horst Ziemann. Ziemann GmbH, som har cirka 160 anställda på flera andra platser, varav vissa dock är belägna långt ifrån Efringen-Kirchen, sade därför upp Horst Ziemann från och med den 30 september 1995.

- 14 Den 9 oktober 1995 väckte Horst Ziemann talan vid Arbeitsgericht Lörrach för att få fastställt att hans uppsägning var olaglig. Han gjorde därvid gällande att den omständigheten att Ziemann GmbH hade förlorat kontraktet på bevakningen av förrådet i Efringen-Kirchen och att detta kontrakt hade tilldelats Horst Bohn motsvarade överlåtelse av en del av verksamheten i den mening som avses i direktiv 77/187 och i 613 a § i Bürgerliches Gesetzbuch (tysk civilrättslag), som införlivar detta direktiv med tysk rätt. Ziemann GmbH hade därför i strid med tysk lagstiftning sagt upp honom i anledning av denna överlåtelse.
- 15 Ziemann GmbH och Horst Bohn hävdade att det inte hade skett någon överlåtelse av verksamheten i detta fall, eftersom det inte fanns något rättsligt förhållande mellan dem.
- 16 Enligt den nationella domstolen framgår det av domstolens rättspraxis, i synnerhet av domen i det ovannämnda målet Schmidt, att direktiv 77/187 är tillämpligt då ett företag, såsom i detta fall, fortsätter att bedriva eller återupptar verksamhet som dittills har bedrivits av ett annat företag. Den nationella domstolen har härvid framhållit att den verksamhet som bedrivits av de olika bolag som efterträtt varandra vid bevakningen av sjukvårdsförrådet i Efringen-Kirchen har varit fullkomligt identisk. Det är nämligen i stor utsträckning Bundeswehr som bestämmer hur bevakningen skall organiseras och utföras. Bundeswehr är härvid inblandad i valet av vakter och föreskriver i detalj deras skyldigheter, deras uppgifter, omfattningen av deras ingripanden, deras antal, deras kvalifikationer, deras utbildning i vapenhantering och deras utrustning.
- 17 Vidare skall bevakningsuppdrag utföras i överensstämmelse med bestämmelserna i Gesetz über die Anwendung unmittelbaren Zwanges und die Ausübung besonderer Befugnisse durch Soldaten und zivile Wachpersonen (lag om soldaters och civilbevakningspersonals användning av fysiskt tvång och sina särskilda befogenheter). Slutligen är de anställningsavtal som de olika bevakningsbolagen har slutit med sina anställda praktiskt taget identiska, eftersom de i huvudsak regleras av kollektivavtalet för sektorn.

18 Då Arbeitsgericht Lörrach ansåg att utgången av tvisten var beroende av en tolkning av direktiv 77/187, beslutade den att vilandeförklara målet för att ställa EG-domstolen följande frågor:

- ”1) Är artikel 1.1, och därmed även artikel 4.1, i rådets direktiv 77/187/EEG (EGT L 61, s. 26) tillämplig också på överlåtelse av en sådan del av en verksamhet som består av bevakningsuppgifter vid en militär anläggning, om efterföljande uppdragstagare (vaktbolag) inte har avtalat direkt om överlåtelse?

- 2) Är detta åtminstone fallet när denna del av verksamheten återgår till uppdragsgivaren sedan uppdraget upphört och genom ett avtal om tjänster med huvudsakligen samma standardvillkor omedelbart därefter överläts till en efterföljande uppdragstagare?

- 3) Är det åtminstone fråga om överlåtelse av verksamhet i den mening som avses i artikel 1.1 i rådets direktiv 77/187/EEG, då det alltid är huvudsakligen samma arbetstagare som under huvudsakligen samma villkor — vilka i stor utsträckning bestäms av uppdragsgivaren — utför samma bevakningsuppgifter?”

Tolkningsfrågorna

- 19 Med sina frågor, som skall prövas tillsammans, önskar de nationella domstolarna få klarhet i huruvida, och under vilka omständigheter, direktiv 77/187 är tillämpligt när ett offentligt organ, som har överlåtit sin hemtjänst för behövande personer eller tilldelat kontraktet på bevakning av vissa av dess anläggningar till ett första

företag, efter utgången eller uppsägning av avtalet med detta företag beslutar att överlåta tjänsten eller tilldela kontraktet till ett annat företag.

- 20 Enligt artikel 1.1 i direktiv 77/187 skall detta direktiv tillämpas vid överlåtelse av ett företag, en verksamhet eller del av en verksamhet till en annan arbetsgivare genom avtalsenlig överlåtelse eller fusion.
- 21 Direktiv 77/187 syftar till att trygga kontinuiteten i anställningsförhållanden inom en ekonomisk enhet, oberoende av om det sker ett ägarbyte. Det avgörande kriteriet för att fastställa om det föreligger en överlåtelse enligt direktivet är om enheten i fråga behåller sin identitet, vilket är fallet i synnerhet när driften faktiskt fortsätter eller återupptas (dom av den 18 mars 1986 i mål 24/85, Spijkers, REG 1986, s. 1119, punkterna 11 och 12, och, senast, domen i det ovannämnda målet Süzen, punkt 10).
- 22 Den omständigheten att det inte finns något avtalsförhållande mellan överlåtaren och förvärvaren eller, såsom i dessa fall, mellan de två företag vilka efter varandra har anförtrotts hemtjänsten eller uppdraget att bevaka sjukvårdsförrådet, kan inte ha någon avgörande betydelse i detta hänseende, även om den kan vara ett tecken på att det inte har skett någon överlåtelse i den mening som avses i direktiv 77/187 (domen i det ovannämnda målet Süzen, punkt 11).
- 23 Direktiv 77/187 är nämligen tillämpligt i samtliga fall när det som ett led i ett avtalsförhållande sker ett byte av den fysiska eller juridiska person som är ansvarig för verksamhetens drift och som har en arbetsgivares skyldigheter gentemot de anställda i företaget. Det behöver följaktligen inte finnas ett direkt avtalsförhållande mellan överlåtaren och förvärvaren för att direktiv 77/187 skall vara tillämpligt, eftersom överlåtelsen även kan ske i två steg genom en tredje man, såsom ägaren eller hyresvärden (se bland annat dom av den 7 mars 1996 i de förenade målen C-171/94 och C-172/94, Merckx och Neuhuys, REG 1996, s. I-1253, punkt 28—30, och domen i det ovannämnda målet Süzen, punkt 12).

- 24 Den omständigheten att tjänsten eller kontraktet i fråga uppläts eller tilldelades av ett offentligt organ utesluter inte heller att direktiv 77/187 är tillämpligt, eftersom varken hemtjänst åt behövande personer eller bevakningsverksamhet är myndighetsutövning (se i detta hänseende dom av den 15 oktober 1996 i mål C-298/94, Henke, REG 1996, s. I-4989). Vidare avser direktiv 77/187 alla arbetstagare som är föremål för något slag av skydd enligt nationell arbetsrätt (se dom av den 11 juli 1985 i mål 105/84, Danmols Inventar, REG 1985, s. 2639, punkt 27, och domen i det ovannämnda målet Redmond Stichting, punkt 18), och det har inte bestridits att så är fallet för de berörda arbetstagarna i förevarande mål.
- 25 För att direktiv 77/187 skall vara tillämpligt måste överlåtelsen emellertid hänföra sig till en varaktigt organiserad ekonomisk enhet vars verksamhet inte är begränsad till utförandet av ett visst arbete (dom av den 19 september 1995 i mål C-48/94, Rygaard, REG 1995, s. I-2745, punkt 20). Begreppet enhet avser följaktligen en sådan organisation av personer och tillgångar som kan bedriva en ekonomisk verksamhet genom vilken ett särskilt syfte eftersträvas (domen i det ovannämnda målet Süzen, punkt 13).
- 26 En sådan enhet måste i och för sig vara tillräckligt strukturerad och oberoende, men den behöver inte nödvändigtvis ha betydande materiella eller immateriella tillgångar. Inom vissa ekonomiska sektorer, såsom städning och bevakning, är tillgångarna ofta minimala och verksamheten i huvudsak baserad på arbetskraft. En organiserad grupp av arbetstagare som särskilt och varaktigt har avdelats för ett gemensamt uppdrag kan således, i brist på andra produktionsfaktorer, utgöra en ekonomisk enhet.
- 27 Det förhållandet att det finns en tillräckligt strukturerad och oberoende enhet inom det företag som har erhållit kontraktet påverkas i princip inte av att detta företag, vilket för övrigt är vanligt, skall iaktta noggrant angivna skyldigheter som det upphandlande organet har ålagt det. Även om det kan hända att detta organ har stort inflytande på den tjänst som företaget skall tillhandahålla, har företaget ändå normalt en viss frihet, även om den är begränsad, att organisera och utföra tjänsten i fråga, på så sätt att det inte kan uppfattas som att företagets uppdrag enbart går ut på att ställa sin personal till det upphandlande organets förfogande.

- 28 Det ankommer på de nationella domstolarna att, mot bakgrund av det ovan angivna tolkningsunderlaget, fastställa huruvida hemtjänsten åt behövande personer i Guadalajaras kommun respektive bevakningen av Bundeswehrs sjukvårdsförråd i Efringen-Kirchen var organiserad som en ekonomisk enhet inom det första företag som erhöll avtalet eller tilldelades kontraktet.
- 29 För att därefter avgöra om förutsättningarna för överlåtelse av en sådan enhet är uppfyllda måste hänsyn tas till samtliga omständigheter som kännetecknar ifrågasatt transaktion. Till dessa omständigheter hör särskilt vilket slags företag eller verksamhet som det är frågan om, huruvida några materiella tillgångar — såsom fastigheter eller lös egendom — har överlåtits, värdet på de immateriella tillgångarna vid tidpunkten för överlåtelsen, huruvida huvuddelen av personalstyrkan har övertagits av den nye arbetsgivaren, huruvida kundkretsen har överlåtits samt hur lika de verksamheter är som har bedrivits före och efter överlåtelsen och hur länge ett eventuellt avbrott i verksamheten har varat. Alla dessa omständigheter är emellertid endast aspekter av den helhetsbedömning som skall göras och kan därför inte bedömas var för sig (se bland annat domarna i de ovannämnda målen Spijkers och Süzen, punkt 13 respektive 14).
- 30 Enbart den omständigheten att den tjänst som tillhandahölls av den tidigare och av den nye innehavaren av avtalet är likartad kan inte leda till slutsatsen att det rör sig om överlåtelse av en ekonomisk enhet mellan de företag som efterträder varandra. En enhet kan nämligen inte endast likställas med den verksamhet som den bedriver. Dess identitet följer även av andra omständigheter såsom dess personal, arbetsledning, organisation av arbetet, driftmetoder och, i förekommande fall, det driftkapital som den förfogar över (domen i det ovannämnda målet Süzen, punkt 15).
- 31 Såsom har påpekats i punkt 29 i denna dom skall den nationella domstolen, i sin bedömning av de faktiska omständigheter som utmärker den ifrågasatt transaktion, i synnerhet ta hänsyn till vilket slags företag eller verksamhet som det rör sig om. Av detta följer att den vikt som skall tillmätas de olika kriterierna för bedömningen av om det har förekommit en överlåtelse i den mening som avses i direktiv 77/187 med nödvändighet varierar med hänsyn till den verksamhet som

bedrivs och även till de produktions- eller driftsmetoder som används i ifrågavarande företag, verksamhet eller del av verksamhet. I synnerhet som en ekonomisk enhet, inom vissa sektorer, kan fungera utan betydande materiella eller immateriella tillgångar, kan bibehållandet av en sådan enhets identitet, efter den transaktion som den är föremål för, hypotetiskt sett inte vara beroende av att sådana tillgångar har överlåtits (domen i det ovannämnda målet Süzen, punkt 18).

- 32 Eftersom ett kollektiv av arbetstagare som varaktigt förenas i en gemensam verksamhet, inom vissa sektorer där verksamheten i huvudsak baserar sig på arbetskraft, kan utgöra en ekonomisk enhet, skall det medges att en sådan enhet kan behålla sin identitet efter att den har överlåtits när den nye arbetsgivaren inte inskränker sig till att fortsätta verksamheten i fråga utan även övertar en huvuddel — i förhållande till antal och kompetens — av personalstyrkan som hans föregångare särskilt hade avdelat för detta uppdrag. I sådant fall förvärvar den nye arbetsgivaren nämligen en organisation av tillgångar som gör det möjligt för honom att varaktigt fortsätta det överlåtande företagets verksamhet eller viss del av denna verksamhet (domen i det ovannämnda målet Süzen, punkt 21).
- 33 Det ankommer på de nationella domstolarna att, mot bakgrund av det ovan angivna tolkningsunderlaget, fastställa huruvida det har skett en överlåtelse i dessa fall.
- 34 Svaret på de ställda frågorna blir därför att artikel 1.1 i direktiv 77/187 skall tolkas så, att direktivet är tillämpligt när ett offentligt organ, som har överlåtit sin hemtjänst åt behövande personer eller tilldelat kontraktet på bevakning av vissa av dess anläggningar till ett första företag, efter utgången eller uppsägning av avtalet med detta företag beslutar att överlåta tjänsten eller tilldela kontraktet till ett annat företag, förutsatt att transaktionen inkluderar en överlåtelse av en ekonomisk enhet mellan de två företagen. Begreppet ekonomisk enhet avser en organisation av personer och tillgångar som kan bedriva en ekonomisk verksamhet genom vilken ett särskilt syfte eftersträvas. Enbart den omständigheten att den tjänst som tillhand-

hölls av den tidigare och av den nye innehavaren av avtalet är likartad kan inte leda till slutsatsen att en sådan enhet har överlåtits.

Rättegångskostnader

- 35 De kostnader som har förorsakats den tyska, den spanska, den franska och den brittiska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 25 april 1996 respektive den 28 november 1995 har ställts av Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha och Arbeitsgericht Lörrach — följande dom:

Artikel 1.1 i rådets direktiv 77/187/EEG av den 14 februari 1977 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av verksamheter skall tolkas så, att direktivet är tillämpligt när ett offentligt organ, som har överlåtit sin hemtjänst åt behövande personer eller tilldelat kontraktet på bevakning av vissa av dess anläggningar till ett första företag, efter utgången eller uppsägning av avtalet med detta företag beslutar att överlåta tjänsten eller tilldela

kontraktet till ett annat företag, förutsatt att transaktionen inkluderar en överlåtelse av en ekonomisk enhet mellan de två företagen. Begreppet ekonomisk enhet avser en organisation av personer och tillgångar som kan bedriva en ekonomisk verksamhet genom vilken ett särskilt syfte eftersträvas. Enbart den omständigheten att den tjänst som tillhandahölls av den tidigare och av den nye innehavaren av avtalet är likartad kan inte leda till slutsatsen att en sådan enhet har överlåtits.

Puissochet

Jann

Moitinho de Almeida

Gulmann

Edward

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 10 december 1998.

R. Grass

J.-P. Puissochet

Justitiesekreterare

Ordförande på femte avdelningen